

Onderzoek aanbieders van hedendaagse beeldende kunst 2007

drs. W.D.M. van der Valk

Zoetermeer, maart 2007

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Federatie Kunstbemiddeling (FK) en de Nederlandse Galerie Associatie (NGA).

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij EIM bv. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van EIM bv. EIM bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

The responsibility for the contents of this report lies with EIM bv. Quoting numbers or text in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of EIM bv. EIM bv does not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Voorwoord van de brancheverenigingen	7
3	De branche in cijfers	9
3.1	Aantal galeries en kunstuitlenen	9
3.2	Aard van de activiteiten	9
3.3	Leeftijd van de kunstuitlenen en galeries	10
3.4	Huisvesting	10
3.5	Wijze waarop de organisatie in eigendom is verkregen	12
3.6	Werkgelegenheid	13
3.7	Omzet	15
3.8	Omzetsamenstelling	18
3.9	Kunstkoop en andere financieringsinstrumenten	20
3.10	Bedrijfsresultaat	20
3.11	Opleidingsniveau	21
3.12	Verkoopbevorderende activiteiten	22
3.13	Website	23
3.14	Problemen	24

1 Inleiding

In dit rapport wordt verslag gedaan van het door EIM uitgevoerde onderzoek naar de structuur van de Nederlandse kunstuitlenen en galeries die actief zijn op het gebied van de hedendaagse, dat wil zeggen na 1945 vervaardigde, beeldende kunst. Het onderzoek vond plaats in opdracht van de Federatie Kunstbemiddeling (FK) en de Nederlandse Galerie Associatie (NGA).

De in dit rapport opgenomen informatie is gebaseerd op een enquête, ten behoeve waarvan een adressenbestand is opgebouwd op basis van:

- het ledenbestand van de FK;
- het ledenbestand van de NGA, en aanvullend:
- de als 'kunstuitleencentra' bij de Kamer van Koophandel ingeschreven organisaties;
- een steekproef uit de als 'kunstgalerieën- en expositieruimten' bij de Kamer van Koophandel ingeschrevenen.

De kunstuitlenen en galeries zijn in september van 2006 telefonisch benaderd, nadat hen een schriftelijke vooraankondiging was gestuurd.¹ Van diegenen waarmee het mogelijk was om binnen de veldwerkperiode contact te hebben, was 74% bereid om aan het onderzoek mee te werken.

Met de enquête is informatie verkregen van 101 als 'galerie' en 65 als 'kunstuitleen' geregistreerde organisaties. Op basis van de omvang van de adressenbestanden en de informatie die de uitvoering van het veldwerk (ook over de non-respondenten) opleverde, is een inschatting gemaakt van de 'brancheomvang' in termen van het aantal actieve kunstuitlenen en galeries. Dit, samen met de grote deelnamebereidheid, maakte het mogelijk om een in hoge mate representatief beeld van deze aanbieders van hedendaagse beeldende kunst te schetsen.

¹ In dezelfde periode vond ook een vraaggericht onderzoek plaats, dat is uitgevoerd door Motivaction.

2 Voorwoord van de brancheverenigingen

In het najaar van 2006 werden onder auspiciën van de Stichting Artes (dit is de werkmatschappij van de brancheverenigingen NGA en FK) twee onderzoeken aanbesteed. Hierin werden de vraag- en de aanbodzijde van de markt van verkoop, verhuur en uitleen van hedendaagse beeldende kunst onder de loep genomen. Voor u ligt het aanbodgerichte onderzoek, dat is uitgevoerd door EIM.

Uit het rapport spreekt het beeld van 'een branche die op zoek is', in een tijd van verschuivingen. De economie trekt aan, nieuwe kunstenaars laten zich zien en er ontstaan mengvormen tussen galleries en kunstuitlenen. Bij de kunstuitlenen is er sprake van 115 ondernemingen met 160 vestigingen. Zowel de ideële als de commerciële kunstuitlenen combineren uitleen met educatieve en tentoonstellingsactiviteiten en ook verkoop. Bij de commerciële kunstuitlenen komen er daarnaast allerlei tussenvormen voor, zoals *leasing*. Het Kamer van Koophandelregister telt 1.200 galleries. Dit is 'rijp en groen' door elkaar. Tijdens het onderzoek bleek dat er van deze 1.200 galleries zo'n 580 zijn die zich met hedendaagse beeldende kunst van professionele kunstenaars bezighouden. 210 hiervan zijn lid van de NGA. Al deze instellingen zijn op zoek naar een plaats onder de zon.

De totale omzet van de onderzochte galleries en kunstuitlenen bedroeg in 2005 130 miljoen, waarvan 103 miljoen werd omgezet door de galleries en 27 miljoen door kunstuitlenen. De gemiddelde omzet bij kunstuitlenen is € 233.000,-; bij galleries is dit € 178.000,-. Dat lijkt op het eerste oog weinig, maar er is een aantal kanttekeningen bij te plaatsen:

- de gemiddelde omzet en de doorsnee-omzet lopen nogal uiteen, zowel in het geval van kunstuitlenen als galleries. Dat betekent dat de grote omzetten worden 'gepakt' door enkele grote spelers op de markt. 50% moet het doen met minder dan € 75.000,-;
- opvallend zijn de verschillen in omzet tussen organisaties die wel en niet zijn aangesloten bij de brancheverenigingen NGA (galleries) en FK (kunstuitlenen). Bij de NGA- en FK-leden liggen de omzetten aanmerkelijk hoger. Zo is de gemiddelde omzet bij de galleries die lid zijn van de NGA € 315.000,-. Bij de niet-leden ligt de gemiddelde omzet een stuk lager, namelijk op € 116.000,-;
- de gemiddelde omzet bij de NGA-leden ligt dus 2,7 keer hoger dan de omzet bij de galleries die geen lid zijn. Bij de kunstuitlenen zijn deze verschillen nog groter: De gemiddelde omzet van FK-leden is 7,6 keer, de doorsnee-omzet maar liefst 10 keer hoger dan die van niet-leden. Blijkbaar hebben de toetredingscriteria van beide verenigingen hun weerslag op de professionaliteit van de aangesloten leden.

Kunstbemiddelaars zijn bevlogen cultureel ondernemers, die gemiddeld zeer hoog zijn opgeleid en zich tegen een relatief geringe beloning inzetten voor hun passie: kunst. Als wij de cijfers uit dit onderzoek naar de aanbodzijde koppelen aan de gegevens uit het gelijktijdig door Motivaction verrichte marktonderzoek, concluderen wij dat er kansen liggen bij 'overige activiteiten' (zie de tabellen 2 en 20), waaronder educatie (gericht op jongere doelgroepen) en een meer geïntegreerde inzet van communicatiemiddelen. Te denken valt aan collectieve promotieacties, een andere inventarisatie van doelgroepen (bijvoorbeeld gericht op *lifestyle*, in plaats van alleen maar op de traditionele doelgroepenindeling naar welstandsklasse en opleiding), en een intensiever gebruik van media zoals collectieve internetsites en e-mail.

Gezamenlijk hebben de beide brancheverenigingen reeds ingezet op collectieve promotie (Kunst10Daagse), professionalisering (verkooptrainingen) en onderzoek (waarvan akte).

De FK sloeg daarnaast een nieuwe weg in met de lancering van artstart.nl en het opzetten van een branchemonitor. Stichting Artes wil met beide brancheverenigingen en andere kunstbemiddelaars in 2008 een Nationale Kunstbon lanceren.

De NGA komt voor haar leden met een branchesymposium rondom kunstbemiddeling en kunstverkoop.

De brancheverenigingen gaan ervan uit dat dit soort initiatieven over twee jaar (wanneer dit onderzoek weer plaatsvindt) hun vruchten zullen hebben afgeworpen. Wij zijn benieuwd!

Den Haag, 8 maart 2007

Guus Broos, voorzitter Nederlandse Galerie Associatie

Hans Esmeijer, voorzitter Federatie Kunstbemiddeling

3 De branche in cijfers

3.1 Aantal galeriën en kunstuitlenen

Medio 2006 telt Nederland circa 115 kunstuitlenen en 580 galeriën (zie tabel 1). Ongeveer een op de zes kunstuitlenen heeft meerdere vestigingspunten. Van de galeriën bestaat circa 10% uit meer dan één vestiging. Meestal zijn dat er dan niet meer dan twee; bij de kunstuitlenen komen grotere organisaties iets vaker voor. In totaal telt Nederland circa 160 vestigingen van kunstuitlenen en ongeveer 640 vestigingen van galeriën die zich richten op hedendaagse beeldende kunst.

tabel 1 verdeling naar type

<i>type</i>	<i>aantal</i>	<i>percentage</i>
kunstuitleen	115	17
galerie	580	83
totaal	695	100

Bron: EIM 2007.

3.2 Aard van de activiteiten

Verkoop en verhuur van hedendaagse beeldende kunst zijn - vanzelfsprekend - de meest voorkomende activiteiten van de kunstuitlenen en galeriën. Daarnaast worden echter vaak ook andere activiteiten ondernomen, zoals het verzorgen van exposities en educatieve activiteiten, het geven van advies en de verkoop van kunstaccessoires (zie tabel 2).

tabel 2 aard van de activiteiten; meerdere antwoorden mogelijk

<i>activiteit</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeriën</i>	<i>totaal</i>
	in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeriën		
verkoop van hedendaagse beeldende kunst	87	97	95
verhuur van hedendaagse beeldende kunst	98	25	37
verkoop van kunstaccessoires, zoals designproducten	34	30	31
verzorgen van exposities	67	82	79
verzorgen van educatieve activiteiten	59	43	46
geven van advies over kunst in openbare ruimte	43	33	35
overig kunstadvis	53	37	40
beursdeelname	14	34	31

Bron: EIM 2007.

Eenderde deel van de galeriën en een op de zeven kunstuitlenen neemt deel aan beurzen. Art Amsterdam wordt als binnenlandse beurs het meest genoemd (zie tabel 3). Bij de 'andere beurzen in Nederland' zijn, in afnemende volgorde, het meest genoemd: de

Art Fair Autotron in Rosmalen, de Pan Amsterdam, Realisme Amsterdam en de Brink in Laren. De meest genoemde buitenlandse beurs is Linea Art and Design Fair in Gent.

tabel 3 beursdeelname; meerdere antwoorden mogelijk

<i>beurs</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
Art Amsterdam	2	12	10
Art Rotterdam	0	7	6
Holland Art Fair	2	5	5
andere beurzen in Nederland	10	19	18
andere beurzen buiten Nederland	2	6	5

Bron: EIM 2007.

3.3 Leeftijd van de kunstuitlenen en galeries

De branche telt een groot aantal zeer recent opgerichte kunstuitlenen: een kwart is in de afgelopen twee jaar van start gegaan. Verder is er wat leeftijd betreft sprake van een vrij gelijkmatige verdeling. De gemiddelde 'leeftijd' van zowel de kunstuitlenen als de galeries bedraagt 14 jaar (zie tabel 4).

tabel 4 leeftijd

<i>leeftijd</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
0 t/m 2 jaar	25	14	16
3 t/m 5 jaar	9	11	11
6 t/m 10 jaar	8	20	18
11 t/m 15 jaar	19	12	13
16 t/m 20 jaar	12	24	22
21 t/m 25 jaar	14	8	9
meer dan 25 jaar	13	11	11
totaal	100	100	100
		jaartal	
gemiddeld startjaar	1992	1992	1992

Bron: EIM 2007.

3.4 Huisvesting

Tweederde van de organisaties is gesitueerd in een stedelijke omgeving. Kunstuitlenen zijn iets vaker dan galeries in een landelijke omgeving te vinden (zie tabel 5).

tabel 5 situering van de (hoofd)vestiging

<i>omschrijving</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
gesitueerd in een stedelijke omgeving	57	67	65
gesitueerd in een landelijke omgeving	43	33	35
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

Vrijwel alle galeries en een grote meerderheid van de kunstuitlenen beschikken over een expositieruimte. Rond tweederde heeft een stock of magazijn. De helft van de kunstuitlenen, maar toch ook nog een op de acht galeries, beschikt over een uitleenruimte (zie tabel 6).

tabel 6 huisvestingsfaciliteiten waarover wordt beschikt (meerdere antwoorden mogelijk)

<i>omschrijving</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
expositieruimte	72	95	92
stock of magazijn	64	73	72
receptie of balie	40	25	28
beeldentuin	11	18	17
uitleenruimte	51	12	19
(nog) andere ruimte	33	28	29

Bron: EIM 2007.

Bij kunstuitlenen bedraagt de meest voorkomende oppervlakte van de expositieruimte 25 tot 50 vierkante meter. Bij galeries loopt de gebruikelijke oppervlakte van de expositieruimte uiteen van 25 tot 200 vierkante meter (zie tabel 7). Bij de interpretatie van tabel 7 moet bedacht worden dat hierin de totale expositieruimte van de organisatie is opgenomen, die bij meervestigingsorganisaties natuurlijk beduidend hoger kan liggen dan bij organisaties met één vestiging.

tabel 7 oppervlakte van de expositieruimte

<i>oppervlakte expositieruimte in m²</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
geen expositieruimte	28	5	9
tot 25	0	4	4
25 tot 50	13	20	18
50 tot 75	5	11	9
75 tot 100	9	11	11
100 tot 150	9	18	16
150 tot 200	7	14	13
200 tot 250	7	3	4
250 tot 300	0	3	2
300 tot 400	7	5	6
400 tot 500	2	3	3
500 of meer	10	2	4
weet niet	3	1	1
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

3.5 Wijze waarop de organisatie in eigendom is verkregen

Het overgrote deel van de galeries is door de eigenaar zelf opgericht (zie tabel 8). Het grote aandeel van de rubriek 'anders' bij de kunstuitlenen komt goeddeels voort uit het feit dat het een stichting betreft, waarbij er geen sprake is van een eigenaar zoals hier bedoeld.

tabel 8 wijze waarop de kunstuitleen en galerie in eigendom zijn verkregen

<i>omschrijving</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
zelf opgericht	65	91	86
overgenomen van familie	2	4	4
overgenomen van vroegere werkgever	0	1	1
overgenomen van andere partij	9	3	4
anders	24	1	5
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

3.6 Werkgelegenheid

De overwegende kleinschaligheid van de branche komt mede tot uitdrukking in het aantal personen dat per organisatie werkzaam is: in meer dan 80% van de gevallen hooguit 2 personen. Vooral onder de kunstuitlenen bevinden zich echter ook flink wat grotere organisaties: ongeveer een kwart telt meer dan 5 werkzame personen (zie tabel 9).

tabel 9 omvang in aantallen werkzame personen, in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries

<i>aantal werkzame personen</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
1	33	50	48
2	28	38	36
3	6	7	6
4 of 5	9	2	4
meer dan 5	24	3	6
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

In de branche werken ruim 1.600 personen, waarvan ongeveer eenderde bij de kunstuitlenen en tweederde bij de galeries. Omdat parttime arbeid veel voorkomt, ligt de werkgelegenheid, uitgedrukt in volledige arbeidsjaren, met een kleine 1.100 'krachten' een stuk lager (zie tabel 10).

tabel 10 aantal werkzame personen (2005, 2006 en verwachting voor 2006 en 2008) en verdeling naar fulltime- en parttime krachten (2006); werkgelegenheid 2006 omgerekend naar volledige arbeidsjaren

<i>omschrijving</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in aantallen werkzame personen			
fulltimers (32 uur of meer per week)	200	495	695
parttimers (12 t/m 31 uur per week)	250	375	625
parttimers (minder dan 12 uur per week)	140	165	305
totaal 2006	590	1.035	1.625
totaal 2005	570	1.030	1.600
verwachting 2007	600	1.040	1.640
verwachting 2008	625	1.060	1.685
in volledige arbeidsjaren ('krachten')			
werkgelegenheid 2006	350	715	1.065

Bron: EIM 2007.

In september 2006 had ongeveer 3% van de kunstuitlenen en 2% van de galeries vacatures. In totaal ging het bij de kunstuitlenen om zo'n 5 vacatures en bij de galeries om 35.

Zowel tabel 10 als de tabellen 11, 12 en 13 laten zien dat de branche wat werkgelegenheid betreft geen spectaculaire ontwikkeling kent. De meeste beweging vindt nog plaats bij de kunstuitlenen.

tabel 11 ontwikkeling van het aantal werkzame personen in de periode 2005-2006, in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries

<i>het aantal werkzame personen is:</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
toegenomen	11	3	4
gelijk gebleven	78	90	89
afgenomen	9	3	4
weet niet/wil niet zeggen	2	4	3
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

tabel 12 verwachte ontwikkeling van het aantal werkzame personen in de periode 2006-2007, in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries

<i>het aantal werkzame personen zal:</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
toenemen	7	3	4
gelijk blijven	91	91	91
afnemen	2	1	1
weet niet/wil niet zeggen	0	5	4
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

tabel 13 verwachte ontwikkeling van het aantal werkzame personen in de periode 2007-2008, in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries

<i>het aantal werkzame personen zal:</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
toenemen	11	4	5
gelijk blijven	77	87	85
afnemen	0	1	1
weet niet/wil niet zeggen	12	8	9
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

Ruim de helft van de in de branche werkzame personen is vrouw. Opvallend is het grote aandeel dat 'oudere' personen in de werkgelegenheid hebben: ruim een derde is ouder dan 54 jaar, terwijl personen van onder de 25 jaar in de branche amper zijn te vinden (zie tabel 14).

tabel 14 aantal werkzame personen (2006) verdeeld naar geslacht en verdeling naar leeftijdscategorie

<i>omschrijving</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in aantallen werkzame personen			
vrouwen	350	545	895
mannen	240	490	730
totaal	590	1.035	1.625
waarvan:			
t/m 24 jaar	5	25	30
25 t/m 34 jaar	90	90	180
35 t/m 44 jaar	155	180	335
45 t/m 54 jaar	215	295	510
55 t/m 64 jaar	110	345	455
65 jaar en ouder	15	100	115

Bron: EIM 2007.

3.7 Omzet

De omzetten in de branche liggen op een zeer bescheiden niveau, iets wat correspondeert met de qua werkgelegenheid kleinschaligheid van de organisaties. Ongeveer de helft van de organisaties realiseerde in 2005 minder dan € 75.000,- omzet exclusief BTW.

De brancheomzet bedroeg in 2005 circa 130 miljoen euro, iets minder dan in 2004. De voor 2006 verwachte stijging bedraagt echter meer dan 10% en komt goeddeels voor rekening van de galeries (zie tabel 15).

tabel 15 omzetspreiding (2005), in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries; totaalomzet 2004, 2005 en verwachting voor 2006

<i>omschrijving</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
omzetklasse x 1.000 euro			
minder dan 75	49	52	51
van 75 tot 150	20	15	16
van 150 tot 250	7	15	14
van 250 tot 500	15	10	11
van 500 tot 1.000	3	6	5
1.000 of meer	6	2	3
totaal	100	100	100
in euro's			
gemiddelde omzet 2005	233.000	178.000	187.000
doorsnee-omzet 2005*	76.000	90.000	80.700
in miljoenen euro's			
totale omzet 2004	26	107	133
totale omzet 2005	27	103	130
verwachte totale omzet 2006	29	119	148

* *De doorsnee-waarde is het middelste getal in een reeks. In de voorbeeldreeks van 15 getallen 1,2,2,2,3,3,4,4,4,5,6,6,6,7,8 vormt het zevende getal (een 4 dus) de doorsnee-waarde. In veel gevallen, waaronder de beschouwing van omzetten, geeft de doorsnee-waarde een beter beeld van 'wat te doen gebruikelijk is' dan het rekenkundige gemiddelde (dat sterk beïnvloed kan worden door 'uitschieters').*

Bron: EIM 2007.

De per saldo positieve omzetontwikkeling komt ook tot uitdrukking in de tabellen 16 en 17, die de verdelingen schetsen van de organisaties die in 2005 wat omzet betreft groei, krimp of stabilisatie realiseerden, respectievelijk voor 2006 verwachten.

tabel 16 ontwikkeling van de omzet in de periode 2005 t.o.v. 2004

<i>de omzet is:</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
toegenomen	43	29	31
gelijk gebleven	45	39	40
afgenomen	10	28	25
weet niet/wil niet zeggen	2	4	4
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

tabel 17 verwachte ontwikkeling van de omzet 2006 t.o.v. 2005

<i>de omzet zal:</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
toenemen	39	40	40
gelijk blijven	52	44	45
afnemen	9	10	10
weet niet/wil niet zeggen	0	6	5
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

Uit tabel 18 blijkt dat de hogere galerieomzetten vooral te vinden zijn onder de leden van de brancheorganisatie Nederlandse Galerie Associatie (NGA). Zo heeft tweederde van de niet-georganiseerde galeries een omzet van nog geen € 75.000,-. Onder de NGA-leden heeft een op de vijf galeries een dergelijke bescheiden omzet. De gemiddelde omzet van de NGA-leden bedroeg in 2005 € 315.000,-, tegen € 116.000,- bij de niet-leden. Ook de doorsnee-omzet lag bij leden ruim 2,5 maal hoger dan bij niet-leden.

tabel 18 omzetspreiding, gemiddelde omzet en doorsnee-omzet 2005, gespecificeerd naar lidmaatschap NGA, in procenten van het aantal galeries

<i>omschrijving</i>	<i>lid NGA</i>	<i>geen lid NGA</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal galeries			
omzetklasse x 1.000 euro			
minder dan 75	21	66	52
van 75 tot 150	16	15	15
van 150 tot 250	29	9	15
van 250 tot 500	19	6	10
van 500 tot 1.000	9	4	6
1.000 of meer	6	0	2
totaal	100	100	100
in euro's			
gemiddelde omzet 2005	315.000	116.000	178.000
doorsnee-omzet 2005	168.000	60.000	90.000

Bron: EIM 2007.

Bij de kunstuitlenen zijn de verschillen tussen georganiseerden en niet-georganiseerden nog groter dan bij de galeries. Mede doordat zich met name onder de FK-leden kunstuitlenen bevinden met meerdere vestigingen, bedraagt de gemiddelde omzet van de FK-leden bijna het achtvoudige van die van de niet-georganiseerden (zie tabel 19).

tabel 19 omzetspreiding, gemiddelde omzet en doorsnee-omzet 2005, gespecificeerd naar lidmaatschap FK, in procenten van het aantal kunstuitlenen

<i>omschrijving</i>	<i>lid FK</i>	<i>geen lid FK</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen			
omzetklasse x 1.000 euro			
minder dan 75	12,5	68,4	49
van 75 tot 150	12,5	23,2	20
van 150 tot 250	12,5	2,8	7
van 250 tot 500	33,3	5,6	15
van 500 tot 1.000	12,5	0	3
1.000 of meer	16,7	0	6
totaal	100	100	100
in euro's			
gemiddelde omzet 2005	537.000	70.000	233.000
doorsnee omzet 2005	365.000	35.000	76.000

Bron: EIM 2007.

3.8 Omzetsamenstelling

Driekwart van de brancheomzet komt voor rekening van de verkoop en verhuur van hedendaagse beeldende kunst. Niet verbazingwekkend is dat bij de kunstuitlenen het accent op verhuur ligt, en bij de galeries op verkoop (zie tabel 20).

De rest van de omzet komt voornamelijk voort uit het verzorgen van exposities en de verkoop van kunstaccessoires.

tabel 20 gemiddelde omzetsamenstelling naar activiteiten, in procenten van de totaalomzet (gewogen met de omzet)

<i>activiteit</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
	in procenten van de totaalomzet		
verkoop van hedendaagse beeldende kunst	21	73	63
verhuur van hedendaagse beeldende kunst	52	6	13
verkoop van kunstaccessoires, zoals designproducten	3	4	6
verzorgen van exposities	8	10	8
verzorgen van educatieve activiteiten	8	2	4
geven van advies over kunst in openbare ruimte	4	0 ¹	1
overig kunstadvies	2	1	1
overige activiteiten op het gebied van hedendaagse beeldende kunst	2	4	4
overige activiteiten buiten het gebied van hedendaagse beeldende kunst	0 ¹	0 ¹	0 ¹
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

De meest genoemde 'overige activiteiten op het gebied van hedendaagse beeldende kunst' zijn de exploitatie van een museum, het geven van lezingen en bemiddeling tussen aan- en verkopers van kunst.

tabel 21 gemiddelde omzetsamenstelling naar soorten klanten, in procenten van de totaalomzet (gewogen met de omzet)

<i>activiteit</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
	in procenten van de totaalomzet		
particuliere consumenten	55	76	72
overheden	15	4	6
bedrijfsleven	30	19	21
(nog) andere klanten	0 ²	1	1
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

Particuliere consumenten vormen voor zowel de galeries als voor de kunstuitlenen de belangrijkste klantengroep. Daarnaast is het bedrijfsleven een belangrijke afnemer. Vooral voor de kunstuitlenen vormen ook overheden een bepaald belangrijke klantengroep (zie tabel 21).

¹ Minder dan 0,5%.

² Minder dan 0,5%.

12,5% van de totale omzet van de galeries wordt op beurzen gerealiseerd. Bij de kunstuitlenen gaat het om 1%, en in de branche als totaal om iets meer dan 10%. Galeries behalen gemiddeld 15% van de omzet uit verkopen aan buitenlandse klanten. Omzet afkomstig van buitenlandse klanten komt bij kunstuitlenen nauwelijks voor, waarmee het branchetotaal op 12% uitkomt.

3.9 Kunstkoop en andere financieringsinstrumenten

Bij de galeries is nagegaan hoeveel er werken met de Kunstkoop en eventuele andere financieringsinstrumenten en ook welk gedeelte van de omzet daarmee wordt gefinancierd.

21% van de galeries werkt met de Kunstkoop. Van de galeries die niet met de Kunstkoop werken, werkt 37% (= 29% van het totale aantal galeries) wel met een ander financieringsinstrument. Ook onder de galeries die met de Kunstkoop werken zijn er die (daarnaast) ook nog met een ander financieringsinstrument werken, te weten 12% (= 3% van het totale aantal galeries). Samenvattend werkt 21% van de galeries met de Kunstkoop en 32% (daarnaast of uitsluitend) met een ander financieringsinstrument. Van de totale galerieomzet wordt 7,7% gefinancierd uit de Kunstkoop en 2,1% uit andere financieringsinstrumenten.

3.10 Bedrijfsresultaat

Per saldo is het bedrijfsresultaat van 2004 op 2005 nauwelijks veranderd. Voor 2006 wordt wel een positieve ontwikkeling verwacht (zie de tabellen 22 en 23). De mate van tevredenheid over het bedrijfsresultaat loopt tussen de kunstuitlenen en de galeries sterk uiteen (zie tabel 24). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat kunstuitlenen vaak (mede) uit ideële motieven worden gedreven, terwijl bij galeries het commerciële motief overweegt.

tabel 22 ontwikkeling van het bedrijfsresultaat in de periode 2004-2005

<i>het bedrijfsresultaat is:</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
	in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries		
toegenomen	36	26	28
gelijk gebleven	43	38	38
afgenomen	17	30	28
weet niet/wil niet zeggen	4	6	6
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

tabel 23 verwachte ontwikkeling van het bedrijfsresultaat in 2006

<i>het bedrijfsresultaat zal:</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
toenemen	38	37	37
gelijk blijven	51	50	50
afnemen	9	8	9
weet niet/wil niet zeggen	2	5	4
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

tabel 24 mate van tevredenheid over het bedrijfsresultaat in 2005

<i>over het bedrijfsresultaat in 2004 is men:</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries			
zeer tevreden	9	11	11
tamelijk tevreden	83	50	56
tamelijk ontevreden	6	26	23
zeer ontevreden	2	10	8
weet niet/wil niet zeggen	0	3	2
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

3.11 Opleidingsniveau

Het opleidingsniveau van degenen die aan het hoofd van de organisaties staan in de branche is in vergelijking met wat in het kleinschalige bedrijfsleven wordt aangetroffen bijzonder hoog: zo doorliep tweederde deel het HBO of de universiteit (zie tabel 25).

tabel 25 hoogst voltooide opleiding van de ondernemer

<i>opleiding</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
	in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries		
lager onderwijs, LBO, LTS, MAVO, MULO, VMBO	7	7	7
MBO, HAVO, VWO, MEAO, MTS, ROC	13	26	24
HBO, universiteit, HTS, HEAO, overig hoger (beroeps)onderwijs	76	66	68
anders	2	1	1
weet niet	2	0	0 ¹
totaal	100	100	100

Bron: EIM 2007.

Van degenen die aan het hoofd staan van een kunstuitleen heeft 47% een kunstopleiding gevolgd. Bij galeriehouders bedraagt het percentage 49.

3.12 Verkoopbevorderende activiteiten

De branche onderneemt tal van activiteiten met als doel om de klantenkring en de omzet te vergroten. Het meest genoemd zijn 'gerichte mailings per post' maar ook veel andere acties scoren hoog (zie tabel 26).

¹ Minder dan 0,5%.

tabel 26 wijze waarop de kunstuitlenen en galleries het afgelopen jaar geprobeerd hebben om hun klantenkring en omzet te vergroten, meerdere antwoorden mogelijk

<i>omschrijving</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galleries</i>	<i>totaal</i>
	in procenten van het aantal kunstuitlenen en galleries		
advertenties in huis-aan-huisbladen	49	32	35
advertenties in dagbladen	32	44	42
adverteren in de Gouden Gids	39	27	29
huis-aan-huis verspreiden van folders	26	13	15
gerichte mailings per post	75	66	67
gerichte mailings per e-mail	35	52	49
sponsoren van verenigingen of evenementen	25	29	29
opbellen van potentiële klanten	51	45	46
bezoeken van potentiële klanten	55	40	42
acties, zoals galerie-routes	39	55	52
actief promoten van de Kunstkoop	n.v.t. ¹	12	n.v.t.
actief promoten van een ander financie-ringsinstrument dan de Kunstkoop	9	9	9
geen van deze acties ondernomen	2	5	4

Bron: EIM 2007.

3.13 Website

Wat betreft het bezit en gebruik van een eigen website is er geen verschil tussen de kunstuitlenen en de galleries: vier op de vijf hebben een eigen website, van de 'website-bezitters' heeft bijna 90% de kunstwerken gedigitaliseerd en 40% biedt de mogelijkheid om via de website kunst te kopen (zie tabel 27).

tabel 27 bezit en gebruik website

<i>omschrijving</i>	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galleries</i>	<i>totaal</i>
	in procenten van het aantal kunstuitlenen en galleries		
beschikt over een eigen website	79	78	79
	in procenten van het aantal kunstuitlenen en galleries dat over een eigen website beschikt		
heeft de kunstwerken gedigitaliseerd	87	89	89
de website biedt de mogelijkheid voor het aankopen van kunst	40	39	39

Bron: EIM 2007.

¹ Deze vraag is uitsluitend aan galleries gesteld.

3.14 Problemen

Onderwerpen die door zowel kunstuitlenen als galeries vaak als een groot probleem genoemd worden zijn het omzetniveau, concurrentie (hangt daar natuurlijk mee samen) en de ontwikkelingen in het overheidsbeleid. Kunstuitlenen noemen daarnaast vaak als groot probleem het verkrijgen van financiering en de hoogte van de loonkosten. Problemen waar de galeries specifiek mee te kampen hebben zijn administratieve lasten, inzicht in de markt en de snelle ontwikkelingen op computergebied (zie tabel 28). De 'andere problemen' hebben vaak een organisatiespecifiek karakter, zoals werkdruk, een gewijzigde verkeerssituatie rond de vestiging, en dergelijke.

tabel 28 mate waarin een aantal aspecten van de bedrijfsvoering als een probleem wordt ervaren, in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries

	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
<i>aspect</i> en mate van probleem	in procenten van het aantal kunstuitlenen en galeries		
<i>omzethniveau</i>			
geen probleem	58	53	54
klein probleem	25	22	23
groot probleem	15	23	21
niet van toepassing	0	0	0
weet niet/wil niet zeggen	2	2	2
<i>concurrentie</i>			
geen probleem	58	69	67
klein probleem	32	19	21
groot probleem	10	10	10
niet van toepassing	0	0	0
weet niet/wil niet zeggen	0	2	2
<i>loonkosten</i>			
geen probleem	34	37	36
klein probleem	20	8	10
groot probleem	11	3	5
niet van toepassing	35	52	49
weet niet/wil niet zeggen	0	0	0
<i>aantrekken van bekwaam personeel</i>			
geen probleem	33	23	24
klein probleem	15	5	7
groot probleem	2	4	4
niet van toepassing	50	68	65
weet niet/wil niet zeggen	0	0	0
<i>verkrijgen van financiering</i>			
geen probleem	33	69	63
klein probleem	19	5	7
groot probleem	14	5	6
niet van toepassing	30	21	23
weet niet/wil niet zeggen	4	0	1
<i>milieueisen</i>			
geen probleem	60	81	78
klein probleem	0	3	3
groot probleem	0	1	0 ¹
niet van toepassing	40	15	19
weet niet/wil niet zeggen	0	0	0
<i>arbo-eisen</i>			
geen probleem	49	51	51
klein probleem	3	1	2
groot probleem	2	1	1
niet van toepassing	46	46	46
weet niet/wil niet zeggen	0	1	0 ¹

¹ Minder dan 0,5%.

	<i>kunstuitlenen</i>	<i>galeries</i>	<i>totaal</i>
<i>administratieve lasten</i>			
geen probleem	63	64	64
klein probleem	16	17	17
groot probleem	5	17	14
niet van toepassing	16	2	5
weet niet/wil niet zeggen	0	0	0
<i>inzicht in de markt</i>			
geen probleem	64	69	69
klein probleem	28	20	21
groot probleem	4	9	8
niet van toepassing	4	2	2
weet niet/wil niet zeggen	0	0	0
<i>bedrijfsopvolging</i>			
geen probleem	15	43	39
klein probleem	5	2	2
groot probleem	5	3	4
niet van toepassing	75	43	48
weet niet/wil niet zeggen	0	9	7
<i>ontwikkelingen in het overheids- beleid</i>			
geen probleem	49	58	57
klein probleem	13	17	16
groot probleem	20	10	12
niet van toepassing	16	8	9
weet niet/wil niet zeggen	2	7	6
<i>de snelle ontwikkeling op compu- tergebied</i>			
geen probleem	85	77	78
klein probleem	12	10	10
groot probleem	3	9	8
niet van toepassing	0	0	0
weet niet/wil niet zeggen	0	4	4
<i>nog andere problemen</i>			
ja	23	28	27

Bron: EIM 2007.